

Vrije vertelling

Duur: circa 50 minuten

De moed van Kuno de Fries

Door Rie van Rossum

Het was de late avond van een koude voorjaarsdag in het jaar 930. De noordwestenwind, die de hele dag kil over de grijze zee en het stuivend zand had geblazen, was tegen het vallen van de schemering wat gaan liggen, maar de zee zag er nog altijd onrustig uit, vol schuimkoppen tot de horizon. Voor de kust van Kennemerland, ter hoogte van Egmond, dreef een donkere vlek op het woelige water, een flink eind uit de kust. Het was een lomp en wrak vissersschuitje, waarvan de bemanning bestond uit een man, een jongen en een ruige grauwe wolfshond.

De man had het net buiten boord gezet, nadat hij de eerste vangst in de bun op de bodem van het schuitje had gegooid. Spartelende vissen waren het, die glinsterden in het licht van de bijna volle maan, die al een heel eind boven de duinen was geklommen. De maan wierp een trillende schitterende baan over de zee, en het schuitje dreef daar juist middenin.

De jongen zat op de enige roeibank en beet in een hard stuk zuur roggebrood, waarvan hij af en toe een brok aan de hond toewierp, die op de voorplecht zat.

Beiden, de man en de jongen, droegen lange kielen van een grauwe wollen stof, met een leren riem om het middel, waaraan een breed kort mes en wat gereedschap hing.

De jongen had zijn mantel van schapenvel om de schouder getrokken, want het was koud en guur in de open schuit. Het water lekte door de reten van de bodem; er stond al wel een halve voet. De jongen keek ernaar, terwijl hij van het harde slechte brood met moeite een paar happen scheurde. De schuit was lek en verschrikkelijk oud, het net was vol gaten, hoe zorgzaam moeder en hij het ook geboet hadden;

Het roggebrood was slecht en zijn mantel leek wel die van een landloper. Maar wat was eraan te doen? De tijden waren verschrikkelijk slecht, de Denen en Noormannen plunderden en stroopten, het was bijna niet te geloven wat de kramers vertelden, die hier naar het noorden kwamen. Daar ver weg in Vlaanderen, daar moest het nog veel erger zijn. Kloosters waren geplunderd en platgebrand, dorpen verwoest, steden uitgemoord, het land vertrapt, alle boeren gevluht... In het klooster van Egmond werden zulke verhalen ook rondverteld. Hij hoorde het soms, als hij de vis kwam verkopen aan de broeder keukenmeester. Hier waren de Vikings gelukkig in de laatste jaren niet geweest; ze stroopten nu over de zee, zei broeder Eginhard, die alles wist - en ook in Frankenland, dat nog veel verder lag dan Vlaanderen. Daarom woonden er nog maar zo weinig mensen in Kennemerland, en lagen heel wat hoeven en hutten verlaten. Daarom zag het land er zo woest en verwaarloosd uit, en liepen haveloze benden volk het land af om te bedelen en te stropen.

De jongen dacht diep na over al die dingen, die hij elke dag hoorde van zijn vader en moeder en de broeders van het Egmonder klooster. Hij had nooit anders dan armoede en dikwijls honger gekend, en de angst voor de Vikings was iets, dat bij het leven hoorde, zoals storm en sneeuw in de winter en droogte in de zomer. 'Verlos ons van de Boze en van de Noormannen', dat moesten hij en zijn zusje Gisla bidden op de drempel van de hut, als de avondklok van het kloosterkerkje luidde. Daarom was zijn vader altijd somber en nors, daarom had zijn

moeder altijd angst, als hij te laat thuiskwam met vader, daarom zagen zij er allen zo mager en haveloos uit.

De jongen keek op naar het gezicht van zijn vader; die rechtop in de boot stond en naar de horizon keek. Bruin als leer was dat gezicht, met rimpels als van een oude man, en ogen, die nooit vrolijk keken. Maar toch - de jongen hield op met eten, en zijn ogen schitterden. Zijn vaders haar fladderde in de wind, gebleekt door de zon en het zout van de zee, zoals het zijne. Maar het viel tot zijn schouders, zoals het zijne, ongeschoren. Dat was iets om trots op te zijn, zo trots, dat je er hardop

om zou willen lachen. Omdat je vader een vrij man was, een vrije visserman, al woonde hij dan op de grond van het klooster, en dus eigenlijk van de bisschop van Utrecht. Nee, niet van Utrecht. De stad van Sint Maarten was verwoest; er was daar geen hond meer overgebleven, zei broeder Eginhard. Bisschop Odilbald zat ver weg, in Deventer bij de Saksen, hoe ver dat wel was kon je niet bedenken. Maar zijn vader was gebleven, hij had geen hofhorige willen worden, ook niet van het klooster, al waren de broeders nog zulke goede heren. Onder de kromstaf is het goed leven, had vader gezegd, en dat was zo, al zat de bisschop met zijn kromstaf ook aan het eind van het christendom. Maar ik blijf een vrij man, al had ik ook niets meer dan zand om te eten. Dat was een van de eerste dingen, die zijn vader hem had leren zeggen: 'Ik ben Kuno, de zoon van Siward, een vrije Fries', en dat was hij gebleven.

Vader was een sterke man en een dappere man - hij was kustwachter bij het vuurbaken, dat dag en nacht op het strand klaarstond om aangestoken te worden, zodra de vijanden op zee in 't zicht kwamen. Was het ook niet dapper van vader om toch nog weer te gaan vissen, en dat nog wel bij lichte maan? Niemand zou het gedurfd hebben, maar vader wel, die was voor niets en niemand bang. En Kuno dacht, terwijl hij met het brood in zijn hand op de bank bleef zitten kijken naar

zijn vaders gezicht, dat er op de wereld geen dapperder en sterker vader was dan de zijne.

Hij zou wel eens willen zien, dat iemand hem zou wagen aan te vallen. Die zou het weten, zijn vader had niet eens een wapen nodig om hem neer te slaan, hij kon het wel met zijn vuisten, die waren zo hard als smidshamers. Hij, Kuno, kon het weten; hij had meer dan eens een suizende slag om zijn oren gehad, als hij onhandig was of niet vlug gehoorzaamde. Maar het gebeurde niet veel de laatste tijd; zijn vader had hem gisteren nog gezegd, toen hij de schuit had leeg gehoord en het oude net had zitten boeten, dat er nog wel eens een visserman uit hem groeien zou. En daar kreeg Kuno op zijn bankje nog een kleur van.

Een onrustige vis op de bodem sprong omhoog tegen zijn blote been; hij trok zijn voeten op het bankje, en keek naar het zootje, dat zijn vader had opgehaald. Tegen de morgen zouden ze naar het strand terugroeien, en in de voormiddag zou hij met de grootste en mooiste vissen in zijn mand naar het klooster gaan, een uur lopen door de duinen.

Hij lachte in zichzelf, terwijl hij daar met zijn armen om zijn knieën aanzat te denken. Hij zou aan het poortje kloppen, het kleine poortje in de houten muur. Het luikje zou opengaan, en het norske gezicht van broeder Ansfrid, de portier, zou er met baard en al voor verschijnen.

'Zo, ben je daar alweer?' zou hij zeggen. 'Denk je, dat we hier niets dan vis eten? Breng die stinkende mand maar in de keuken, dat ik je hier niet meer ruik.'

Och, die broeder Ansfrid was zo kwaad niet, hij gromde wel, maar hij beet niet, net als Bran, de hond. Dan zou hij met de mand op zijn hoofd eerst naar de keuken gaan, o ja - maar niet rechtuit. Als broeder Ansfrid niet keek, zou hij snel de kerk voorbijlopen, en de kruidhof doorgaan. Misschien zou broeder Winfrid er bezig zijn, en hem staande houden voor een praatje, of een handje tijm geven voor Gisla, die zo hoestte. Hij zou langs het huis van de overste gaan, de, oude

broeder Bernulf met zijn witte baard en zijn strenge donkere ogen, voor wie Kuno in zijn hart niet weinig bang was. Hij zou eventjes door de schoolvensters naar binnen kijken, of broeder Eginhard er mogelijk was met de scholieren. Ze zaten op lange banken, aan de voeten van de broeder magister in zijn kathedraal, en leerden schrijven op perkament en lezen uit de kostelijke boeken uit de boekerij. Lezen was een moeilijke kunst, o, bijna te zwaar om te leren. Maar schrijven was nog veel moeilijker - dat was bijkans toverij, met vreemde figuren, die alleen de klerken wisten. Hij zou 't ook wel willen leren; het moest heerlijk zijn om de hele dag naar broeder Eginhard te luisteren, die zo zachtmoedig was en nooit sloeg. Maar wat moest een vissersjongen met lezen en schrijven beginnen? Hij had niet eens

handen om die prachtige boeken aan te raken, en hij zou de schrijfstift in zijn harde vingers breken. Maar, één ding had hij toch geleerd van broeder Eginhard. Hij mocht meezingen in het koor - en dat was heerlijk - zo heerlijk als een prijzend woord van vader. Met kerstfeest had hij om middernacht gezongen in het koor. Broeder Eginhard had het orgel bespeeld met zijn handen, die alles konden en hij had vooraan gestaan. In de donkere kerk hadden zijn vader en moeder gezeten, en hij had gezongen, gezongen, als de lijster in de kloostertuin.

Maar broeder Eginhard zou wel niet in de school zijn morgen, want er waren zo weinig scholieren in deze slechte tijden. Dan zou hij achteromlopen langs de boekerij. Misschien zouden de luiken open staan en zou broeder Eginhard bij het venster zitten achter zijn lezenaar met de schrijfpen en de regel en de potjes met rode en blauwe inkt en het verguldsel. Dan zou hij door het venster leunen, en misschien even mogen zien, hoe mooi de hoofdletter werd voor het nieuwe hoofdstuk van het evangelie van Johannes.

Dan zou het weer zijn zoals altijd: dat gevoel, dat er op de wereld niets zo mooi was en zo goed als deze lichte boekenzaal, met het gezicht van broeder Eginhard boven zijn bruine pij, en de mooie letter, die groeide' onder zijn handen.

Verleden week had hij het opeens durven zeggen, wat hij al zo lang zorgvuldig in zijn hart had bewaard. 'Als ik groot ben, broeder Eginhard... dan, dan... wil ik ook monnik worden.' Hij had er een kleur van gekregen en gedacht, dat broeder Eginhard nu wel lachen zou om zo'n domme jongen, die naar vis en teer stonk en vuile eeltige handen had, die iedere pen zouden breken.

Maar broeder Eginhard had hem ernstig aangekeken, met zijn blauwe ogen, en langzaam gezegd: 'Kuno, mijn zoon, de apostel Petrus was een visserman. Onthoud dat goed en breng nu je mand naar broeder Odulf in de keuken.' Het was wonderlijk geweest, alsof hem daar iets heel moois was aangereikt door het open venster, en hij had er aldoor aan moeten denken: De apostel Petrus was een visserman. Zoals zijn vader en hij - met vuile kleren, die naar vis stonken, en harde stijve vingers? Die hard moest werken in weer en wind voor een stuk zuur roggebrood...?

Waarom stond zijn vader toch aldoor zo naar de horizon te turen? Hij stond op.

'Kom eens hier,' zei vader Siward. 'Jij hebt jonge ogen, wat is dat daarginds? Het kon wel een schip zijn.'

De jongen ging naast zijn vader staan, en keek scherp in de richting van zijn vaders hand.

De horizon was donker, de nacht was al gevallen, maar de maan gaf genoeg licht om langzamerhand iets te onderscheiden, en Kuno had ogen als een valk.

'Het is een schip,' zei hij na een ogenblik. 'En nog één-twee-drie. Ze hebben een hoge voorsterven en...'

'God, sta ons bij,' hijgde vader, en greep de jongen bij de schouder. 'De Denen - help mij aan het

net en kap het touw - we moeten naar land.'

De Denen! Kuno voelde zijn handen koud worden. Hij greep, het net en rukte het woest binnen boord; hij zette zijn mes op het gespannen ankertouw en kerfde er als een razende op los. Zijn vader had het zeil, een vierkante lap aaneen genaaide huden, al opgezet - een zegen dat de wind recht op de kust stond - en greep de ene roeiriem. Het touw knapte, en Kuno schoot bijna voorover door de schok. Maar meteen had hij al de andere riem te pakken en roeide uit alle macht in gelijke slag met zijn vader op het land aan... Dwars door de lichtbaan van de maan moest het; als zij gezien werden, waren zij verloren. En achter hen groeiden de zwarte drakenschepen als spookachtige zeedieren, die met ontelbare poten kwamen aan zwemmen, recht op hen aan.

Zij roeiden wanhopig en in doodsangst, dat hun armen kraakten. De kust kwam dichterbij, het zeil stond gespannen, maar achter hen zwol het geraas aan; dat was het geblas van honderd riemen en het schuimen van boegwater.

De man en de jongen rukten voorovergebogen aan de riemen. Daar was de branding al; de boot verdween recht in het schuim, in een ogenblik waren ze doornat, de planken kraakten angstwekkend. Kuno verloor bijna de macht over zijn riem. Eén ogenblik rees de boot op een grote golf; dan waren ze door de branding, nog weinige slagen, daar schuurde de kiel over het zand.

'Snell!' hijgde vader. 'Laat de boot - breng moeder en Gisla in veiligheid - in het klooster. Ik zal het baken aansteken...' Het baken! Midden op het strand stond de ijzeren mand op de hoge paal, gevuld met stro en hout, in olie gedrenkt. Het baken... zijn vader zou eerst het baken aansteken; en de Vikings waren vlak achter hem! Hij draafde op de duinen toe, gewend aan gehoorzamen, en Bran, de hond, vloog hem na. Maar halverwege bleef hij staan - hij moest naar zijn vader kijken die strompelend voortholde naar het vuurbaken. O, het zou onmogelijk vuurslaan zijn met zo'n wind. En de Vikings waren vlak op de kust... Duidelijk klonk het geblas van de riemen, het geschreeuw van de roeiers. Daar rezen de hoge drakenstevens boven de branding.

Vader, vader dan... vuur! Het brandde, het brandde! Kuno stond te trappelen, hij vergat de opdracht en het vreselijke gevaar, hij zag niets dan de donkere gestalte van zijn vader bij de paal, die een vlam

scheen te zwaaien, een rode fakkel, die naar boven klom.

Vader! De jongen gaf een schreeuw van ontzetting. De kiel der Vikingschepen stootten op het zand. Daar stroomden ze uit de schepen, bij tientallen, een donkere stroom, hun helmen blonken in het maanlicht.

Vader! De stem bleef Kuno in de keel steken, het baken brandde, brandde als een reusachtige bloedrode fakkel met een dikke rookwolk.

Maar de Denen; de Denen... De jongen stond een ogenblik versteend van schrik: dan vloog hij terug op de vuurbaak aan, die het strand verlichtte. Zijn vader, die daar vocht, heel alleen, met die duivels van Vikings. Daar vloog ver weg een tweede rode vlam omhoog, de kustwacht was waakzaam, het sein was gezien! Maar vader - Kuno wierp zich als een jonge wolf in de vechtende drom - vader! Ze hadden hem neergeslagen, hij lag achterover, met het mes nog in zijn bruine hand. De jongen beet en traptte om zich heen, met de blaffende hond achter zich.

Maar een grote stoere Deen greep hem in de nek en zwaaide zijn eiken knots boven zijn hoofd.

De anderen waren al het strand op gesnelde, en beklommen de duinen. De Deen bedacht zich; hij bond de polsen en enkels van de jongen vast met een riem en smeed hem naast het lijk van zijn vader. Daar lag hij te steunen er te wringen aan zijn boeien, tot zijn polsen in brand stonden en hij

van wanhoop in het zand beet. De maan klom hoger; de vuurbaak brandde langzaam uit. De zee ruiste, en achter de duinen, van heel ver, klepte een klok angstig en snel. Nu zouden ze de hut vinden, ze zouden de geit roven en al het gereedschap, ze zouden de hut in brand steken en moeder en Gisla doodslaan. Ze zouden het klooster plunderen en platbranden... De jongen wentelde zich in doodsangst, maar de riemen waren stevig en gaven niet mee.

Machteloos lag hij daar, uren en uren, tot de maan onderging en de hemel boven de duinen begon te kleuren. En vijf stappen van hem af lag zijn vader, zijn dappere sterke vader, met een mes in zijn hand - dood.

Tegen de morgen verschenen opeens de Noormannen weer boven de duinkam. Maar zij sleepen geen gevangenen mee, zij droegen geen buit of kisten op hun schouders. Zij stortten zich in wilde haast van de duinen af; het scheen wel, of zij vluchtten. Zouden zij geslagen zijn door een wakkere

troep van de kustwacht, achter de duinen? Zou het baken toch op tijd hebben gebrand? Dat was Bran, die blafte! Dat was Bran, die als een dolle wolf op zijn borst sprong en zijn gezicht likte. Maar dat waren ook de dreunende stappen der Denen; dat was dezelfde van zoeven, die in het voorbij draven bleef staan. Hij sneed de riem om Kuno's enkels door en schopte hem overeind.

Bran was huilend op het lijk van vader Siward gesprongen. 'Bran! Bran!' riep Kuno angstig, maar het was al te laat. Een sterke vuist duwde hem voort, een paar stevige roeierknuisten trokken hem aan boord. Hij verstond hun rauwe taal niet, die achter uit hun keel scheen te komen. Maar zij maakten zijn polsen los en duwden hem een riem in de handen, en hij zag, bevend van angst en ellende, dat het vruchteloos zou zijn, zich te verzetten.

Er bleven plaatsen leeg; een paar roeiers liep het bloed langs het gezicht, de stuurman had een houw dwars over zijn wang. De jongen roeide, tot hij van uitputting op zijn riem in elkaar zakte, en een harde voet hem onder de bank trapte.

Zo werd Kuno, de zoon van Siward, na een lange verschrikkelijke tocht over de grijze onmetelijke zee, als slaaf van de Viking Gorm naar Denemarken gevoerd...

Weken en weken duurde de reis, want de Vikings voeren niet rechtstreeks naar Denemarken, maar landden verscheidene malen op een vreemde kust, bij de Friezen en de Saksen, en trokken daarna plunderend en brandend het land in. Dan werd hij gebonden in het schip gelaten, en lag hij urenlang steunend in de open boot op de harde bodem, in regen en koude wind, en soms leed hij honger en dorst, omdat men vergeten had hem eten of drinken toe te schuiven. Een keer werden de Denen, zoals in Kennemerland, teruggeslagen en verloren zelfs een paar man, maar tweemaal kwamen ze tegen de vroege morgen terug, beladen met buit. Ze liepen kromgebogen onder de kisten en pakken, en dwongen zelfs de gevangenen om de zware lasten te dragen. De buit werd in de schepen geladen, de gevangenen aan de riemen gezet, als het mannen en jongens waren - de vrouwen en kinderen werden aan elkaar gebonden en op de bodem neergesmaakt. Een vrouw en een kleine jongen stierven onderweg, en werden overboord gezet. Kuno aan zijn riem zag het, en dacht aan zijn moeder en Gisla, Zouden die ook zo... Ach, waarom was hij niet gehoorzaam geweest en had moeder en het kleine zusje in veiligheid gebracht, en zichzelf erbij. Het klooster was versterkt, dat zouden zij niet zo gauw overmeesteren. Maar men liet hem niet veel tijd voor overpeinzingen; een ruwe hand stompte hem wel wakker, en een rauwe stem snauwde hem wel in een vreemde taal een kort bevel toe.

Hij begon er iets van te leren, van hun vreemde taal, de namen van veelgebruikte dingen, zoals brood en riem en stuurboord en land. Maar hij sprak weinig; hij zat en roeide en at als hem wat werd toegegooid van de gedroogde vis of het geroofde brood. Hij keek naar de fraaie schepen,

die als bonte vogels op het water lagen. Mooi waren ze, dat was zeker, met hun bonte strepen langs de boorden, die rode en blauwe schilden, die langs zij hing, de hoge slanke voorstevens met een gesneden draken- of vogelkop. Daar was hun oude plompe schuitje maar een tobbe bij geweest. En kranige zeevaarders waren zij, die op de gis zonder mankeren de weg vonden op die grote zee, en prachtige kerels om te zien, met hun wapperende blonde haren, hun glinsterende helmen - die van Gorm, de aanvoerder, droeg een arendsvleugel aan weerskanten - met fraaie blauwe mantels, door een zilveren gordel bijeengehouden. Kloek, groot en gespierd waren zij, en de riemen hanteerden zij of 't maar spelen was. Maar Kuno dacht: Duivels zijn het, duivels allemaal. Ze hebben vader vermoord, en vader was een vrije Fries. Nooit word ik hun slaaf, nooit; ik laat me nog liever doodslaan!

Op een morgen kwam onverwacht de Deense kust in 't zicht. Kuno dacht een ogenblik, dat zij verdoemd waren en in Kennemerland teruggekomen, want ook hier was een zandstrand, alleen de duinen ontbraken. De Vikingvloot, die maar tien schepen telde - Kuno had in zijn eerste schrik een veel groter aantal vermoed - voer de wijde inham van een fjord in, die uren- en urenver het land indrong. De schepen werden op het droge getrokken; van het strand kwam een jongen aanlopen, een mooie jongen met goudblond fladderend haar, die in zee sprong en de schepen tegemoet zwom, nog eer zij het strand bereikt hadden.

Hij hees zich aan boord van het schip van Gorm, de aanvoerder, en drong door gevangenen en roeiers heen naar het roer. Het was Harald, Gorms enige zoon, zijn trots en zijn lieveling, die alles van zijn vader gedaan kreeg. Ongeduldig schudde hij zich als een natte hond, en vroeg iets, terwijl hij over het schip rondkeek. Zijn vader wees in de richting van Kuno, en in twee sprongen was Harald bij de Friese jongen. Juist raakten de kielen grond, zodat de roeiers hun riemen inhaalden en alle handen druk werk hadden met uitladen. Zodoende waren de twee jongens een ogenblik te midden van het rumoer en geschreeuw alleen.

De Deense jongen gaf Kuno een schop en zei: 'Sta op.' Kuno verstond hem wel, maar bleef onbeweeglijk zitten. Er kwam iets als een lichtje in zijn blauwe ogen, en met een ruk van zijn hoofd wierp hij zijn lange haar achterover. Die grote kerels met hun ijzeren knuisten konden hem dwingen, maar dit kereltje met zijn mooie armringen moest niet denken, dat hij een hond voor had. 'Slaaf! sta op!' schreeuwde Harald driftig, en tergend herhaalde hij, stampvoetend: 'Slaaf... ellendige slaaf,' terwijl Kuno hem met gekruiste armen bleef aanstaren. 'Ik ben Kuno, de zoon van Siward, een vrije Fries,' antwoordde hij trots, en hoewel Harald daar geen woord van verstond, begreep hij uit Kuno's dreigend gezicht en gekruiste armen genoeg.

'Hond,' zei hij enkel, en met een riem, die hij van de bodem opraapte, sloeg hij Kuno midden in 't gezicht, zodat een bloedrode striem over zijn wang gloeide. Toen vloog er iets in Kuno omhoog en een ogenblik zag hij enkel bloedrode vlammen voor zijn ogen. Hij sprong op en greep de Deense jongen bij de keel, en een ogenblik later rolden ze vechtend over de bank heen. Gorm, die bij de stuurman bevelen stond te geven, zag het, maar ging rustig door. De Deense jongen jammerde om hulp, maar zijn vader stoorde er zich zo weinig aan, alsof hij de twee jongens niet zag.

'Een man vecht altijd alleen zijn twist uit,' zei hij enkel, toen hij langs het tweetal van boord stapte.

Kuno liet geschrokken los - hij begreep plotseling, hoe gevaarlijk deze vechtpartij was. Harald stond met gescheurde kleren en bebloed gezicht op, en strompelde zijn vader achterna. Kuno werd bij aankomst op de hoeve een paar dagen zonder eten of drinken in de gemetselde kelder gesloten, maar toen hij, versuft en vermagerd, weer werd losgelaten, ging Harald hem schuw uit de weg.

Zo kwam Kuno bij de slaven van de Viking terecht, en moest meehelpen de schrale oogst binnen te halen, de paarden te verzorgen en één van de oudste slaven te helpen bij de visvangst. Het was een hard en ruw leven, en hij kreeg overvloedig slaag en weinig eten, maar het verdriet en het heimwee hadden hem onverschillig en ongevoelig gemaakt. Alleen als hij 's nachts van honger of van pijn wakker lag en door het kapotte dak van het vuile lage slavenkot de lucht met de schitterende sterren zag, kreeg hij zo ondraaglijk heimwee naar de hut in de duinen en zijn moeders gezicht, naar de wilde speelse Bran, en naar broeder Eginhard, dat hij zijn vuist in de mond duwde om niet te schreeuwen.

Harald begon langzamerhand over zijn angst heen te komen en stond wel eens toe te kijken, als Kuno met het vissersschuitje aan land kwam, of als hij met vistuig of een net in de weer was. Kuno's blonde haren waren nu boven de oren afgesneden, dat had hij met gebalde vuisten en opeen gebeten tanden moeten verdragen, maar Harald noemde hem toch nooit meer 'slaaf'; en raakte hem met geen vinger aan.

Op een avond, toen Kuno van het strand terugkeerde met een net op zijn schouders, was de herinnering aan broeder Eginhard zo sterk, dat hij voor zich heen een lied begon te neuriën, dat hij had leren zingen in het koor. De moeilijke Latijnse woorden was hij vergeten, maar de wijs, die dikwijls door zijn hoofd zong, kende hij nog noot voor noot. Toen het uit was, moest hij eens met zijn vuile hand langs zijn ogen vegen, en zo'n troost was dat zingen van die oude bekende wijs, dat hij sindsdien vaak liep te zingen bij de arbeid, als de Viking of zijn mannen veilig buiten gehoor waren. Nu was dat vaak genoeg het geval, want na al de gevaren en vermoeienissen van de laatste tocht, dronken en smulden Gorm en zijn mannen naar hartenlust, en de feesten op de grote houten hoeve duurden soms dagen achter elkaar, tot de gastheer en zijn gasten dronken over of onder de tafels lagen. Dan kon Kuno veilig zingen bij zijn werk op het veld of bij de visvangst, en de slaven hoorden hem graag en vroegen hem om meer liederen, want dat herinnerde hen aan hun vaderland en hun huis. Kuno had een heldere stem, en als hij zong was het net, of hij weer thuis over de vensterbank van de boekerij leunde, en naar broeder Eginhards vingers keek, die toverden met rode inkt en blauwe inkt en verguldsel...

Op een dag kwam Harald naar hem toegelopen met pijlen boog, die hijzelf had gesneden en gespannen, en vroeg hem mee te gaan op jacht, dwars door het grote moeras en het dichte wilde bos, dat zich dagen ver uitstreckte, diep het land in. Ze jaagden en renden en schoten de hele dag; en kwamen 's avonds thuis met lege handen, vuil en bezweet en met gescheurde kleren, maar Kuno voelde zich voor het eerst weer een beetje gelukkig.

Hij leerde Harald een net knopen en een vislijn maken, hij leerde hem strikken zetten en knopen leggen, en soms zat Harald bij hem op de roeibank en keek toe, als hij aan het werk was. Wel verstonden ze elkaar niet altijd, en haalden ze de schouders op als de ander een onbegrijpelijk woord zei, maar zoetjesaan leerden zij elkaar verdragen, al stonden ze nog wel eens een keer met gebalde vuisten tegen over elkaar.

Zo ging de herfst voorbij, de winter kwam met sneeuwjacht en ijs in de fjord en het moeras, met korte schemerige dagen en lange nachten.

Harald, die zich verveelde, omdat hij niemand had om mee te praten, zocht meer en meer Kuno op en vertelde hem met schitterende ogen van het Joelfeest, dat ophanden was. Dan zou de Fries nog eens wat zien. Zo'n feest als het midwinterfeest was er geen tweede.

Op het altaar van Odin, midden in het bos, zou een schimmel geslacht worden, en de priester zou uit de ingewanden lezen, of het jaar goed ging worden voor de Denen. Dan zouden er paarden en varkens worden geslacht, o, bij tientallen. Moeder en al de slavinnen zouden dagenlang

in de weer zijn met braden en brouwen; er zou bier en mede zijn voor alle mannen, zoveel ze lustten, er zouden veel gasten komen om feest te vieren, en in de grote zaal zouden al de mooie bonte tapijten en de schilden worden opgehangen. O, 't zou een prachtig feest zijn, en hij mocht vlak bij zijn vader zitten en mede drinken uit een hoorn, want hij was nu twaalfjaar en op de volgende tocht mocht hij meevaren. Had Kuno wel eens mede gedronken? Het was heerlijk, er zat veel honing in, en zijn vader kon de grote hoorn in één teug leegdrinken. Hadden ze in Friesland ook Joelfeest, als de midwinterdagen kwamen?

Kuno schudde het hoofd, en vertelde trots, zo goed als dat gaan wou in zijn gebroken Deens, dat hij een christen was en thuis het kerstfeest had gevierd, 's nachts in de kerk, als alle kaarsen brandden. Dan had hij meegezongen in het koor, ter ere van het kind Jezus, dat in een stal geboren was, en sliep in een krib.

Daar moest Harald om lachen, zo armoedig leek hem Kuno's feest. Geen offer, geen gebraden zwijnen, geen bier, geen gejuich en geschreeuw en grote brandende joelvuren? Wat een laf feest was dat christenfeest, en wie was dat kind, waar Kuno van sprak? Toen legde Kuno het hem uit, maar het was moeilijk, omdat hij de taal nog maar slecht kende, Hij was ook zoveel vergeten, hij wist niet eens meer, of hij het credo (de geloofsbelijdenis) nog wel kende. Het Onze Vader nog wel, dat bad hij elke avond op zijn stroleger, voor hij ging slapen. Maar van de evangelieverhalen was hij hier en daar een naam vergeten, of hij herinnerde zich de afloop niet meer. Alleen het kerstverhaal kende hij nog van buiten, de historie van het kleine kindje in een houten krib, zoals de paarden hier hadden in de stal, de herders met hun schapen in het veld, en de zingende engelen, die uit de hemel kwamen zweven.

Bij Loki, wat een vreemd verhaal was dat, vond Harald, en lachte erom. Was de God van de christenen een klein kind? Hoe kon dat? Die kon je toch niet helpen; en welke godenzoon sliep nu in een voerbak? Nee, dan de goden van de Denen... had Kuno wel eens van Odin gehoord, de Alvader, met zijn blauwe mantel, de hemel, en zijn schitterend oog, de zon? Had hij Thor, met de rode baard nooit eens horen grommen boven de wolken en zijn hamer zien vliegen als een bliksemstraal langs de hemel? Harald was erbij opgesprongen, zijn ogen schitterden en hij zwaaide zijn eigen kleine strijdbijl boven zijn hoofd om Kuno het verhaal duidelijk te maken.

De God van de christenen? Een klein kind... bah! Maar Odin, de grote, de heerlijke, die in Asgard woonde en de wereld overzag, dat was de God van de dappere Denen!

Maar Kuno schudde het hoofd. Nee, Harald wist er niets van, er was maar één God, die de hemel en de aarde en de zee gemaakt had en die had zijn Zoon naar de mensen gestuurd als een klein kindje, en later was die Zoon een man geworden en aan een kruis gestorven...

Toen moest Harald nog veel harder lachen, en hij wilde niet verder luisteren. Een God, die stierf, die zich aan een kruis liet spijkeren zonder zich te verdedigen. Bah, dat was geen echte god, dat was niets voor een Viking, dat was goed voor meisjes en slaven... En bijna waren ze weer aan het vechten geraakt, maar Harald was weggelopen om het aan Wulf te vertellen, de oude Wulf, die de paarden besloeg en het gereedschap smeedde, en die wel honderd godenverhalen wist.

De God van de christenen? Wulf spuwde verachtelijk op de grond. Dat was goed voor domme vrouwen en slaven zoals de Franken en de Friezen, maar Harald, de zoon van Gorm, moest nooit luisteren naar die praatjes van priesters in vrouwenrokken. Heil Odin, de beschermer der Denen, en Wulf keek tevreden naar de paardenschedels boven de hoofdepoort.

Harald liep weg, en lachte in zijn hart de domme Kuno uit, die hem zulke laffe slavensprookjes wou wijsmaken.

Het Joelfeest kwam, met braden en brouwen, dat de hele hoeve van vette geuren was vervuld, en de vrouw van de Viking met haar slavinnen handen tekort kwam. In de feestzaal konden de tafels de zware schotels bijna niet dragen. Het vuur in de schouw vlamde hoog op, de rook sloeg tegen de balken en het roet droop van de muren. Een heel gebraden varken stond op de reusachtige dis, en de slaven sleepten onophoudelijk geweldige kruiken en horens vol schuimend bier en koppige mede aan. In ringen aan de muur brandden harsfakkels; de Vikings schransten en dronken en juichten en zongen, dat de muren ervan dreunden. De grond lag met afgekloven botten bezaaid, en de slaven, die langs de muur gehurkt zaten, keken met hongerige ogen toe, en gristen de benen weg, die hun toegegooid werden.

De oude skald Thorleif, die de zanger en speelman van de troep was, moest een lied zingen, een krijgslied ter ere van Gorm en hun laatste tocht. Maar Thorleif was oud en zijn stem versleten, hij kon

zich niet meer verstaanbaar maken boven het rumoer, zodat niemand iets van het prachtige lied verstond, dat hij gemaakt had.

'Zingen!' schreeuwden de opgewonden Vikings. 'Zing dan, oude! We willen een lied, een echt oud krijgslied, als vroeger.' Maar de oude man schudde het hoofd, en kroop terug in zijn hoekje bij het vuur. Hij was te oud en te zwak geworden, hij was voor niets meer van nut, ze hadden hem niet eens meer meegenomen op de laatste tocht. Een laffe dood op zijn bed, een strodood zou hij sterven en Odin zou hem nooit bij de helden in Walhalla halen. Hij zat met gebogen hoofd bij het vuur, en schaamde zich. Maar de rumoerige Denen om de tafel trommelden ongeduldig met hun zwaarden op tafel. Zingen, was er dan niet één, die vanavond zingen kon? 'Kuno, de Fries, kan zingen!' Het was een jongensstem, die dat riep, aan het bovineind van de tafel. Een bulderend gelach brak los: Kuno, de Fries, dat was een goede grap! 'Heil Harald, zoon van Gorm, daar moeten we op drinken! Waar is die Kuno, de Fries? Laat een slaaf hem gaan halen, dan kan hij hier op de tafel staan, en een lied voor ons zingen, wij zullen hem wel helpen.'

Zo werd de slapende Kuno in zijn kot hardhandig wakker gestompt, en onder het gebrul en gejoel van al de Vikings op de tafel gezet, midden tussen de kannen en de schotels en de afgekloven beenderen. 'Zingen!' brulden, de feestgangers. 'Zingen, slaaf, een lied in je slaventaal! Zingen!'

Kuno beefde. In zijn grauwe slavenkleden stond hij daar midden tussen al die schreeuwende halfdronken kerels met hun rode gezichten en bulderende stemmen. Daar zat Gorm aan het hoofd van de tafel, recht voor hem, met zijn vuist op zijn rechtstandig vreselijk Vikingzwaard, de helm op 't hoofd en het ringenpantser aan.

De rook en de walm deden Kuno bijna stikken, hij keek rond om te ontsnappen, maar er was geen uitweg, en woester werd het geschreeuw, dat hij zingen zou.

Dan, plotseling, hief hij het hoofd op.

Het was kerstnacht. Nu brandden in de kloosterkerk de witte kaarsen op het altaar, de broeders en de knapen stonden in het koor, en broeder Eginhard speelde het orgel...

Kuno's ogen begonnen te stralen. Hij zou meezingen, hij ook, hij was het kerstlied niet vergeten, hij zag de hand van broeder Eginhard, die het teken gaf.

'Gloria in excelsis Deo!' De heldere jongensstem schalde onder de balken, hoog en klaar als een vogel, hij wist de moeilijke Latijnse woorden weer, hij zong! Hij zag geen Denen, geen slaven, geen feestmaal en geen zwarte wanden meer, hij stond in het koor van de kloosterkerk, en jubelde uit boven de zware mannenstemmen:

'Kyrie eleison! Kyrie eleison! Heer, erbarm U over ons'.

Verbaasd hadden de Denen geluisterd, een ogenblik waren ze stil, de mooie heldere jongensstem schalde zo luid en klaar, als de oude Thorleif nooit gezongen had... Harald luisterde met schitterende ogen, trots, dat zijn slaaf beter zingen kon dan de oude skald, zodat ze allen luisterden.

Maar Gorm, de Viking, sprong woest op uit zijn zetel en greep de jongen met zijn ijzerharde vuist in de borst. 'Zwijg, christenhond! Geen papengejank in de hal van Gorm, de zoon van Hardeknut.'

De jonge Kuno wankelde, en zweeg ontzet — met één zwaai had Gorm hem van de tafel op de grond gesleurd, en dwong hem op de knieën. De feestgangers waren opgesprongen en schreeuwden van

het lachen; over elkaar heen tuimelend om naar de jongen te zien, die Gorm stellig zou vermorzelen met zijn reusachtige vuisten. Harald gaf een schreeuw, en keek over de tafel toe met angstige ogen. De slaven kropen weg tegen de wanden en een dreigende stilte viel in de feestzaal. 'Hond!' bulderde Gorm, en schudde de bevende Kuno, dat zijn tanden klapperden. 'Christenhond, spreek, of ik vermorzel je, ik gooi je levend voor mijn honden, spreek... wie is de hoogste god?'

Kuno sloot zijn ogen; hij was bang, hij was dodelijk bang, en de vreselijke hand drukte hem zo zwaar neer, dat zijn rug bijna brak. 'Hij moet drinken op Odin!' schreeuwde er plotseling één luid, en tierend vielen de anderen hem bij: 'Drinken..., een heildronk op Odin, de Alvader... een hoorn met mede, drinken zal dat christenjong.'

'Drink!' zei Gorm, en Meld de hoorn omhoog. 'Zeg: Heil Odin, Alvader, beschermer der Denen!' - Het was stil — de Friese jongen opende de ogen, en zijn lippen beefden. 'Kuno... de zoon van Siward... een Vrije Fries. Ik wil niet drinken... ik wil geen heil Odin zeggen, Odin is een heidense god... Heer, help mij... verlos ons van de Noormannen.'

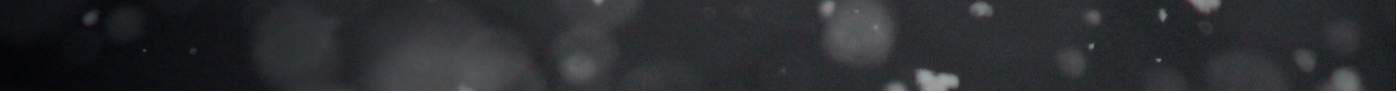
"De apostel Petrus was een visserman." Wie zegt dat opeens? Hij kent die stem, dat is broeder Eginhard. "De apostel Petrus was een visserman?" Maar hij heeft de Heer verloochend." Nee broeder Eginhard, ik zal het niet doen, ik wil het niet doen...'

Toen keek Kuno, de zoon van Siward, de vreselijke Viking recht in de ogen... Hij stootte de hoorn weg, die hem voor de lippen werd gehouden, en in de doodse stilte zei hij glimlachend, met vaste stem:

'Geloofd zij Jezus Christus!'

Zij trapt en sloegen hem, tot hij bloedend en schijnbaar dood bleef liggen, en de slaven smeten het onbeweeglijke jongenslichaam de open deur uit, in de sneeuw.

Daar vond hem, te middernacht, Harald, de zoon van Gorm, die was weggeslopen van het feestgelag. Zijn vader en alle mannen lagen voorover op de tafel te ronken, zo dronken waren zij. De Deense jongen knielde naast de Friese jongen neer. De sneeuw rondom was vuil en rood-gekleurd, Kuno's ogen waren gesloten in zijn doodsgrauw mager gezicht.

'Kuno,' fluisterde Harald, en schudde de stervende jongen bij de arm. 'Ik ben het, Harald, ik heb water voor je...'

Kuno sloeg langzaam de ogen open. Harald zag, bij het rode fakkellicht, dat door de open deur viel, hoe die blauwe ogen al begonnen te breken. 'Kuno!' fluisterde Harald, 'jij bent een held. Nog nooit heeft iemand mijn vader durven tegenspreken. En jouw God, Kuno... Kuno, hoor je me... die is sterker dan Odin, want hij gaf jou de moed om... Kuno!'

Het witte gezicht glimlachte, de blauwe ogen vielen toe. 'De... de apostel Petrus... was een visserman,' fluisterde hij. Toen zong Kuno, de zoon van Siward, mee in het hemelse koor der engelen.

Bron: www.hervormdezondagsscholen.nl